

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

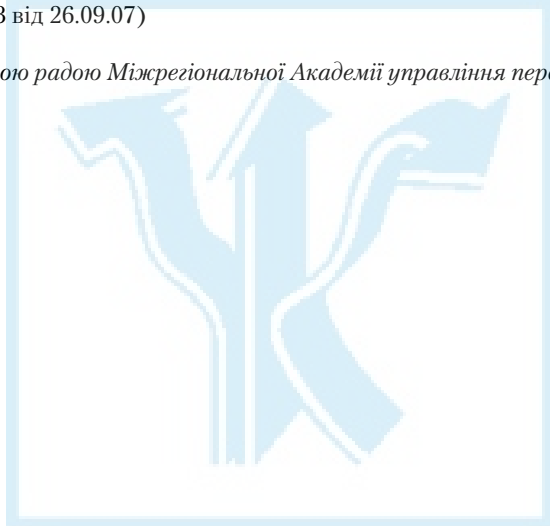
**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ СТУДЕНТІВ
з дисципліни
“ФІНАНСОВЕ ПРАВО”
(для бакалаврів)**

Київ 2008

Підготовлено професором кафедри фінансового та банківського права
К. В. Муравйовим

Затверджено на засіданні кафедри фінансового та банківського права
(протокол № 3 від 26.09.07)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Муравйов К. В. Методичні матеріали щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Фінансове право” (для бакалаврів). – К.: МАУП, 2008. – 32 с.

Методичні матеріали містять пояснювальну записку, тематичний план дисципліни “Фінансове право”, теми самостійної роботи, практичні завдання, тестові завдання для самоконтролю, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2008

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Самостійна робота студентів є складовою навчального процесу, основним засобом опанування навчального матеріалу у вільний від обов'язкових навчальних занять час.

Мета самостійної роботи студентів з дисципліни “Фінансове право” — сприяти засвоєнню в повному обсязі навчальної програми, формуванню самостійності як особистісної риси та важливої професійної якості, сутність якої полягає в умінні систематизувати, планувати та контролювати власну діяльність.

Завдання самостійної роботи студентів з дисципліни “Фінансове право” полягає у засвоєнні відповідних знань, закріпленні та систематизації, а також їх застосуванні при виконанні практичних завдань. Самостійна робота забезпечує підготовку студентів до поточних аудиторних занять.

Зміст самостійної роботи студентів з дисципліни “Фінансове право” визначається навчальною програмою дисципліни, а також цими методичними матеріалами.

Основними формами самостійної роботи студентів з дисципліни “Фінансове право” є:

- 1) опрацювання прослуханого лекційного матеріалу, обов'язкових і додаткових літературних джерел;
- 2) виконання домашніх завдань;
- 3) вивчення окремих тем або питань, передбачених для самостійного опрацювання;
- 4) підготовка до різних форм поточного контролю;
- 5) пошук та огляд літературних джерел за визначеною проблематикою;
- 6) написання реферату;
- 7) аналітичний розгляд наукових публікацій.

У процесі самостійної підготовки до практичних занять студенти повинні опрацювати прослуханий лекційний матеріал, всебічно розглянути зміст питань конкретного заняття, опрацювати навчальну літературу, відповідні нормативно-правові акти. Перевірку засвоєння знань студенти здійснюють за допомогою питань для самоконтролю, які охоплюють основні положення, що підлягають самостійному засвоєнню студентами відповідно до кожної, передбаченої для самостійного вивчення теми дисципліни “Фінансове право”.

Поряд з питаннями для самоконтролю та практичними завданнями кожна тема передбачає декілька тестових завдань для самоконтролю. Тестові завдання для самоконтролю складено відповідно до програми навчальної дисципліни “Фінансове право” для поточної перевірки знань студентів.

Виконання домашнього завдання з дисципліни “Фінансове право” має на меті закріпити та поглибити теоретичні знання та вміння студента з навчального матеріалу, який пропонується для самостійного опрацювання.

Поряд із вивченням законодавства доречно вивчати і аналізувати також практику його реалізації, обставини і причини прийняття актів, які вивчаються, ставлення до них практиків і громадськості. Обсяг об'єктів порівняльного вивчення повинен бути максимально вичерпним.

Практичні завдання, передбачені для кожної теми, включають в себе підготовку до тематичних колоквиумів, а також написання рефератів та доповідей за визначеними питаннями.

При підготовці до тематичного колоквиуму необхідно вивчити нормативно-правові акти у сфері регулювання фінансових відносин. Особливу увагу слід приділити засвоєнню рекомендованої основної та додаткової літератури за кожною темою.

Написання реферату сприяє засвоєнню знань студентів. Починається реферат вступом, де визначається мета дослідження, максимально точно встановлюються рамки теми, визначаються методи її дослідження. Це перехідний місток до основного дослідження, де відображається практичне і теоретичне значення теми.

В основній частині роботи викладається зміст досліджуваної проблеми. Наслідком проведеного дослідження можуть бути пропозиції щодо національного законодавства у сфері фінансового регулювання. У цьому разі необхідно дати чітке обґрунтування того, чому саме таке рішення є єдино правильним.

Реферат має завершуватись висновками.

Критерії оцінювання самостійної роботи студентів:

- оцінка “відмінно” — студент повно і всебічно розкриває питання теми, вільно оперує поняттями і термінологією, демонструє глибокі знання джерел, має власну точку зору стосовно відповідної теми і може аргументовано її доводити;
- оцінка “добре” — загалом рівень знань студентів відповідає викладеному вище, але є окремі упущення при виконанні за-

вдання, мотивація неточна, не підтверджуються достатньо обґрунтованими доказами;

- оцінка “задовільно” — студент розкрив питання в загальних рисах, розуміє їх сутність, намагається робити висновки, але при цьому припускається грубих помилок, матеріал викладає не логічно і не самостійно;
- оцінка “незадовільно” — студент не в змозі дати відповідь на поставлене запитання або відповідь неправильна, не розуміє сутності питання, не може зробити висновки.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“ФІНАНСОВЕ ПРАВО”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми	Лекції	ПЗ	Сам. роб.
1	2	3	4	5
	Змістовий модуль I. Загальна частина			
1	Фінансова діяльність держави. Фінансове право України	1		6
2	Фінансово-правові норми та фінансові правовідносини	1	1	6
3	Фінансовий контроль	1	1	6
	Змістовий модуль II. Бюджетне право			
4	Бюджетне право України	2	1	8
5	Доходи і видатки бюджету	2	1	6
6	Міжбюджетні відносини	1	1	6
7	Бюджетний процес	2	1	8
	Змістовий модуль III. Податкове право			
8	Податкове право. Податкові правовідносини	2	1	8
9	Суб'єкти податкових правовідносин	1	1	6
10	Оподаткування: об'єкт, ставка	1	1	6
11	Непрямі податки	1	1	6
12	Прямі податки і збори. Спрощена система оподаткування	1	1	6

1	2	3	4	5
	Змістовий модуль IV. Грошово-кредитні відносини			
13	Банківське право. Банківська система України	2	1	8
14	Грошовий обіг та розрахунки	2	1	7
15	Валютне регулювання та валютний контроль	2	1	6

ТЕМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Змістовий модуль I. Загальна частина

Тема 1. Фінансова діяльність держави. Фінансове право України

1. Фінанси та фінансова діяльність держави.
2. Фінансова система України.
3. Предмет та метод фінансового права України.
4. Фінансове право України та інші галузі права.
5. Джерела фінансового права України.

Практичні завдання

1. Підготувати реферат на тему “Історія розвитку науки фінансового права”.
2. Підготувати реферат на тему “Фінансова політика — складова економічної та соціальної політики держави”.
3. Підготувати реферат на тему “Фінансова стратегія і тактика України на сучасному етапі”.

Тестові завдання для самоконтролю

1. *До централізованих фінансів належать фінансові ресурси:*
  - а) держави;
  - б) підприємств;
  - в) населення.
2. *Обов’язкові методи мобілізації коштів державою:*
  - а) випуск державних облігацій;
  - б) проведення лотерей;
  - в) встановлення податків.

3. *Податкову систему встановлює державний орган:*
  - а) Верховна Рада України;
  - б) Президент України;
  - в) Кабінет Міністрів.
4. *Державне казначейство України є підрозділом:*
  - а) Кабінету Міністрів України;
  - б) Міністерства фінансів;
  - в) податкової адміністрації;
  - г) самостійним органом.
5. *Основним методом фінансового права є:*
  - а) метод владних приписів;
  - б) метод субординації;
  - в) метод погодження.
6. *Фінансове право має:*
  - а) регулювати суспільні відносини в сфері мобілізації, розподілу і використання фінансових ресурсів держави;
  - б) вивчати фінансово-правові категорії і фінансово-правові норми.

Література [1; 43; 44; 47; 49–61]

Тема 2. Фінансово-правові норми та фінансові правовідносини

1. Фінансово-правові норми: поняття, види, особливості.
2. Фінансові правовідносини: поняття, суб'єкт, об'єкт, зміст.
3. Органи державної влади як суб'єкти фінансових правовідносин:
  - Верховна Рада України;
  - Президент України;
  - Кабінет Міністрів України;
  - Рахункова палата;
  - Міністерство фінансів України;
  - Державна податкова адміністрація;
  - Контрольно-ревізійне управління;
  - Національний банк України.
4. Органи місцевого самоврядування як суб'єкти фінансових правовідносин.

Практичні завдання

Підготувати доповідь на тему “Рахункова палата: сутність та функції”.

Тестові завдання для самоконтролю

1. *Фінансово-правові норми, що приписують здійснення дій, скерованих на мобілізацію або витрачення коштів державою, називаються:*
  - а) зобов’язуючими;
  - б) забороняючими;
  - в) уповноважуючими.
2. *Частина фінансово-правової норми, що вказує, якою повинна бути поведінка сторін фінансових відносин, називається:*
  - а) гіпотезою;
  - б) диспозицією;
  - в) санкцією.
3. *Фінансово-правові норми, що закріплюють види і обсяг коштів, що мають надійти до державних фондів, називаються:*
  - а) матеріальними;
  - б) процесуальними.

Література [47; 51–61]

Тема 3. Фінансовий контроль

1. Фінансовий контроль: поняття та значення.
2. Види та методи фінансового контролю.
3. Поняття та види перевірок. Порядок проведення перевірок.
4. Повноваження контролюючих органів при проведенні перевірок.
5. Організація та суб’єкти проведення фінансового контролю:
  - Верховна Рада України;
  - Рахункова палата;
  - Міністерство фінансів України;
  - Державне казначейство;
  - Державна податкова служба;
  - Державна контрольно-ревізійна служба;
  - Національний банк України;
  - Державний митний комітет;
6. Аудиторська діяльність.

Практичні завдання

1. Підготувати реферат на тему “Характеристика аудиторської діяльності”.
2. Підготувати доповідь на тему “Державна контрольно-ревізійна служба: сутність та функції”.

Тестові завдання для самоконтролю

1. *Фінансовий контроль за безпосередньою фінансовою діяльністю називається:*
  - а) попереднім;
  - б) поточним;
  - в) наступним.
2. *До видів фінансового контролю належить:*
  - а) ревізія;
  - б) перевірка;
  - в) обстеження;
  - г) аудиторський контроль.
3. *Державна контрольно-ревізійна служба є підрозділом:*
  - а) Міністерства фінансів України;
  - б) Державної податкової адміністрації;
  - в) самостійним.

Література [1; 3–5; 15; 26; 35; 41; 47; 51–61]

Змістовий модуль II. Бюджетне право

Тема 4. Бюджетне право України

1. Бюджетне право. Предмет бюджетного права.
2. Бюджет: поняття, значення.
3. Бюджетно-правові норми: поняття, види.
4. Бюджетні правовідносини. Суб'єкти бюджетних правовідносин та їх повноваження.
5. Бюджетне законодавство.
6. Бюджетна система та принципи її побудови.

Практичні завдання

1. Підготувати реферат на тему “Історія виникнення Державного бюджету України”.

2. Підготувати доповідь на тему “Бюджет як основний фінансовий план держави”.
3. Підготувати реферат на тему “Бюджетні системи зарубіжних країн”.

Тестові завдання для самоконтролю

1. *Державний бюджет як економічна категорія — це:*
  - а) система грошових відносин, що мають об’єктивний характер;
  - б) результат діяльності людей щодо формування і використання централізованих грошових коштів.
2. *Знайти правильну відповідь. Державний бюджет — це:*
  - а) система економічних відносин, що складаються у суспільстві в процесі формування, розподілу і використання централізованого грошового фонду країни;
  - б) грошові відносини, що виникають у державі з юридичними і фізичними особами у зв’язку з створенням централізованих фінансів.
3. *Бюджетно-правові норми, що вступають в дію з настанням нового бюджетного року, називаються:*
  - а) періодичними;
  - б) постійно діючими.
4. *Процесуальні бюджетно-правові норми регулюють відносини, що виникають при:*
  - а) розгляді бюджету;
  - б) встановленні обсягів доходів бюджету;
  - в) розмежуванні доходів між окремими ланками бюджетної системи
  - г) встановленні структури бюджетної системи.

Література [1; 6; 7; 10; 28; 47; 51–61]

Тема 5. Доходи і видатки бюджету

1. Бюджетна класифікація: поняття та складові.
2. Складові бюджету.
3. Резервний фонд бюджету.
4. Єдиний казначейський рахунок.
5. Доходи бюджету: поняття, класифікація.
6. Доходи Державного бюджету України.
7. Доходи місцевих бюджетів.

8. Видатки: поняття, ознаки, принципи.
9. Класифікація видатків.
10. Розпорядники бюджетних коштів.
11. Бюджетне призначення, бюджетне асигнування, бюджетне зобов'язання, бюджетний розпис.
12. Виконання бюджету за видатками: стадії виконання. Роль Державного казначейства України у виконанні державного та місцевих бюджетів за видатками.
13. Видатки Державного бюджету України.
14. Видатки місцевих бюджетів.

Практичні завдання

1. Підготувати реферат на тему “Структура бюджетної класифікації”.
2. Підготувати реферат на тему “Правові засади розподілу доходів і видатків між окремими видами бюджетів України”.
3. Підготувати доповідь на тему “Участь Державного казначейства у виконанні Державного бюджету України”.
4. Підготувати доповідь на тему “Касове виконання Державного бюджету України за доходами”.
5. Підготувати доповідь на тему “Касове виконання Державного бюджету України за видатками”.

Тестові завдання для самоконтролю

1. *Сукупність усіх бюджетів, що входять до складу бюджетної системи України це:*
  - а) зведений бюджет України;
  - б) бюджетний устрій.
2. *Бюджетний устрій — це:*
  - а) організація і принципи побудови бюджетної системи;
  - б) сукупність усіх бюджетів;
  - в) організація, принципи побудови бюджетної системи, її структура, взаємозв'язок між окремими ланками бюджетної системи.
3. *Зазначте, який бюджет не належить до місцевих:*
  - а) бюджет м. Севастополя;
  - б) бюджети областей;
  - в) бюджет Автономної Республіки Крим;
  - г) бюджети районів.

4. *Бюджетна класифікація — це:*
  - а) обґрунтування групування доходів і видатків бюджету за однорідними ознаками;
  - б) регламентація джерел доходів і напрямів витрачання бюджетних коштів.
5. *Бюджетне регулювання — це збалансування:*
  - а) Державного бюджету України;
  - б) бюджетів вищої ланки бюджетної системи;
  - в) бюджетів нижчої ланки бюджетної системи.
6. *Не застосовується при збалансуванні місцевих бюджетів:*
  - а) метод субвенцій;
  - б) метод субсидій;
  - в) нормативний метод.
7. *Закріплені доходи — це:*
  - а) доходи, що надходять у різні ланки бюджетів відповідно з відсотками відрахувань;
  - б) доходи, що спрямовуються в той чи інший вид бюджету залежно від відомчої підпорядкованості господарства.
8. *Сутність механізму секвестру витрат полягає у:*
  - а) зменшенні витрат, що включені до бюджету;
  - б) пропорційному зниженні державних витрат щомісяця за всіма статтями протягом поточного року.
9. *Кошти Резервного фонду Державного бюджету можуть використовувати за розпорядженням:*
  - а) Верховної Ради України;
  - б) Кабінету Міністрів України;
  - в) Міністерства фінансів України.
10. *До поточних бюджетних видатків належить фінансування:*
  - а) мережі підприємств, організацій, установ, які функціонують на початок бюджетного року;
  - б) інвестиційної діяльності;
  - в) інноваційної діяльності.
11. *До бюджетних повноважень місцевих органів місцевого самоврядування та їх виконавчих органів належать:*
  - а) затвердження єдиної бюджетної класифікації;
  - б) розподіл доходних джерел між Державним і місцевими бюджетами;
  - в) використання сум перевищення доходів над видатками, що утворилися в результаті економії із видатків місцевих бюджетів.

12. *До бюджетного процесу не належать:*
  - а) порядок складання проекту бюджету;
  - б) порядок виконання бюджету;
  - в) звітування про виконання бюджету;
  - г) встановлення ставок податків.
13. *Основні напрями бюджетної політики держави на рік визначаються:*
  - а) спеціальною постановою Верховної Ради;
  - б) законом;
  - в) спеціальною постановою Кабінету Міністрів.
14. *Поправки до проекту закону про Державний бюджет депутати вносять у процесі його:*
  - а) складання;
  - б) розгляду;
  - в) затвердження.

Література [1; 6; 7; 10; 28; 47; 51–61]

Тема 6. Міжбюджетні відносини

1. Захищені статті видатків, таємні видатки.
2. Дефіцит та профіцит бюджету. Джерела фінансування дефіциту.
3. Міжбюджетні відносини.
4. Міжбюджетні трансферти: поняття, види, принципи.
5. Субвенції. Види субвенцій.

Тестові завдання для самоконтролю

1. *Безпосереднє виконання доходної частини Державного бюджету покладено на:*
  - а) Державну податкову адміністрацію;
  - б) Державне казначейство;
  - в) Кабінет Міністрів.
2. *Розбіжність у часі здійснення видатків бюджету і можливості надходжень до бюджету називається:*
  - а) бюджетним дефіцитом;
  - б) державним боргом;
  - в) касовим розривом.
3. *Бюджетні кредити відкриваються на:*
  - а) рік;
  - б) півріччя;
  - в) квартал.

4. *Витратний розпис — це:*
  - а) спеціальна форма відкриття кредитів;
  - б) переказ відкритих бюджетних кредитів підвідомчим закладам;
  - в) розпис витрат на рік з щоквартальним розбиттям.
5. *Звіт про виконання Державного бюджету складає:*
  - а) Верховна Рада України;
  - б) Кабінет Міністрів України;
  - в) Міністерство фінансів України.
6. *До цільових державних економічних фондів належать:*
  - а) Пенсійний фонд;
  - б) Державний інноваційний фонд;
  - в) Фонд для здійснення заходів щодо ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи і соціального захисту населення.
7. *До позабюджетних цільових, державних фондів належать:*
  - а) Державний цільовий фонд розвитку промисловості;
  - б) Фонд соціального страхування;
  - в) Фонд охорони навколишнього природного середовища;
  - г) Пенсійний фонд.
8. *До зворотних доходів бюджету належать:*
  - а) податки;
  - б) пені;
  - в) кошти, отримані за рахунок розміщення державних цінних паперів.
9. *До загальних державних доходів належать:*
  - а) податок на прибуток підприємств;
  - б) внески до Пенсійного фонду;
  - в) відрахування до Фонду соціального страхування України.

Література [1; 6; 7; 10; 28; 47; 51–61]

Тема 7. Бюджетний процес

1. Бюджетний процес: поняття, ознаки, стадії.
2. Порядок складання проекту бюджету:
  - основні напрями бюджетної політики;
  - бюджетний запит;
  - схвалення КМУ проекту закону України про Державний бюджет.

3. Розгляд та прийняття бюджету:
  - прийняття до розгляду представленого проекту закону про Державний бюджет України;
  - перше читання проекту закону про Державний бюджет України;
  - друге читання проекту закону про Державний бюджет України;
  - третє читання проекту закону про Державний бюджет України;
  - бюджетні призначення в разі несвоєчасного прийняття закону про Державний бюджет України.
4. Виконання бюджету:
  - за доходами;
  - за видатками.
5. Контроль за виконанням бюджету:
  - звітність про виконання Державного бюджету України;
  - річний звіт про виконання закону про Державний бюджет України та його розгляд.

Тестові завдання для самоконтролю

1. *Рішення про випуск короткострокових казначейських зобов'язань приймає:*
  - а) Кабінет Міністрів України;
  - б) Міністерство фінансів України;
  - в) Верховна Рада України.
2. *Рішення про випуск облігацій внутрішньої державної позики приймає:*
  - а) Президент України;
  - б) Верховна Рада України;
  - в) Кабінет Міністрів України.
3. *Розпорядниками бюджетних коштів виступають:*
  - а) керівники підвідомчих підприємств та підпорядкованих органів;
  - б) керівники міністерств, відомств, відділів виконкомів місцевих рад.
4. *Видатки, пов'язані з характером діяльності установи, називаються:*
  - а) адміністративно-господарськими;

- б) операційними;
  - в) видатками розвитку.
5. *Обов'язкові норми витрат затверджуються:*
- а) Верховною Радою України;
  - б) відповідними міністерствами.

Література [1; 6; 7; 10; 28; 47; 51–61]

Змістовий модуль III. Податкове право

Тема 8. Податкове право. Податкові правовідносини

1. Предмет і метод податкового права.
2. Податкові правовідносини: поняття, види, ознаки, особливості.
3. Джерела податкового права.
4. Податок: поняття, ознаки, функції.
5. Співвідношення податку і збору.
6. Класифікація обов'язкових платежів.

Практичні завдання

1. Підготувати реферат на тему “Характеристика періодів у розвитку податкової системи”.
2. Підготувати реферат на тему “Податкове регулювання у радянський період”.
3. Підготувати доповідь на тему “Правові засади регулювання податкової системи держави”.

Тестові завдання для самоконтролю

1. *Податок – це:*
  - а) плата суспільства за виконання державою її функцій;
  - б) плата за здійснення на користь платника корисних йому дій;
  - в) плата за володіння особливим правом.
2. *Створення орієнтирів для розвитку чи згортання виробництва – це:*
  - а) фіскальна функція податку;
  - б) регулююча функція податку;
  - в) стимулююча функція податку;
  - г) розподільча функція податку.

3. *Незалежність податкового тиску від форм власності платника – це принцип податку:*
  - а) одноразовості;
  - б) універсализація.

Література [1; 5; 14–20; 22–24; 42; 47; 51–61]

Тема 9. Суб'єкти податкових правовідносин

1. Платник податків: поняття, ознаки, види.
2. Фізичні особи як платники податків.
3. Юридичні особи як платники податків.
4. Постійні представництва іноземних юридичних осіб як платники податків.
5. Податкові органи як суб'єкти податкових правовідносин:
  - система податкових органів;
  - податкові адміністрації та податкові інспекції;
  - податкова міліція.
6. Податковий обов'язок:
  - поняття (у широкому та вузькому розумінні);
  - підстави виникнення та припинення податкового обов'язку;
  - способи забезпечення виконання податкового обов'язку (податкова застава, податкова порука).

Тестові завдання для самоконтролю

1. *Функціями податкових органів є:*
  - а) фіскальна;
  - б) регулююча;
  - в) державного примусу;
  - г) контрольна;
  - г) законотворча.
2. *Залежно від платника податки бувають:*
  - а) з юридичних осіб;
  - б) з фізичних осіб;
  - в) з державних органів влади;
  - г) змішані;
  - д) з пільгових категорій громадян.
3. *Платники податків – це:*
  - а) основні елементи правового механізму податку;
  - б) додаткові елементи правового механізму податку;
  - в) окрема категорія, яка не може бути віднесена до правового механізму податку.

4. *Фізичні особи як платники податків – це:*
  - а) резиденти;
  - б) нерезиденти;
  - в) пільгові категорії громадян;
  - г) особи без громадянства.
5. *Юридичні особи – платники податків поділяються на:*
  - а) юридичних осіб резидентів;
  - б) юридичних осіб нерезидентів;
  - в) пільгові категорії юридичних осіб;
  - г) державні юридичні особи;
  - д) державні об'єкти стратегічного значення.

Література [1; 5; 14–20; 22–24; 42; 47; 51–61]

Тема 10. Оподаткування: об'єкт, ставка

1. Об'єкт оподаткування: поняття, види.
2. Ставка податку: поняття, види.
3. Одиниця оподаткування та база оподаткування.
4. Сплата податків і зборів:
  - поняття, форми та способи сплати податку;
  - джерело сплати податку.
5. Усунення подвійного оподаткування:
  - поняття, види подвійного оподаткування;
  - методи усунення подвійного оподаткування;
  - усунення подвійного оподаткування завдяки міжнародним договорам.

Практичні завдання

1. Підготувати реферат на тему “Подвійне оподаткування: сутність, причини та шляхи ліквідації”.
2. Підготувати реферат на тему “Особливості виникнення і розвитку податкових важелів в Україні”.

Тестові завдання для самоконтролю

1. *Змісту податку притаманні такі ознаки:*
  - а) вид платежу, закріплений актом органу державної влади;
  - б) односторонній характер встановлення;
  - в) безповоротний характер податку;
  - г) обов'язковість для всіх;
  - д) платіж у грошовій формі.

2. *Податки поділяються на:*
  - а) загальнодержавні;
  - б) місцеві;
  - в) змішані;
  - г) міжнародні.
3. *Залежно від форми оподаткування податки бувають:*
  - а) прями;
  - б) непрямі;
  - в) пропорційні;
  - г) пільгові.
4. *Мито, збори та платежі відрізняються від податків:*
  - а) часто мають разовий характер;
  - б) податки встановлюються законами, а мито, збори та платежі іншими нормативними актами;
  - в) мито, збори та платежі сплачують за послугу надану державною установою;
  - г) податок сплачується у певний період, а мито, збори та платежі відразу.

Література [1; 5; 14–20; 22–24; 42; 47; 51–61]

Тема 11. Непрямі податки

1. Поняття ПДВ. Платники ПДВ.
2. Об'єкт оподаткування.
3. Порядок обчислення і сплати ПДВ.
4. Податковий кредит та бюджетне відшкодування.
5. Податкова накладна.
6. Поняття акцизного збору. Відмінність від ПДВ.
7. Платники акцизного збору. Об'єкт оподаткування.
8. Порядок обчислення і сплати акцизного збору.
9. Марки акцизного збору.

Практичні завдання

1. Підготувати реферат на тему “Оподаткування юридичних осіб”;
2. Підготувати реферат на тему “Оподаткування фізичних осіб”.

Тестові завдання для самоконтролю

1. *До непрямих податків належать:*
  - а) податок на додану вартість;

- б) акцизний збір;
  - в) податок на прибуток;
  - г) податок з реклами;
  - г) податок на землю.
2. *Податок на додану вартість дорівнює:*
- а) 10 %;
  - б) 15 %;
  - в) 20 %;
  - г) 25 %.
3. *Нульову ставку податку на додану вартість застосовують до:*
- а) експортованих товарів (робіт, послуг);
  - б) товарів і послуг, передбачених для офіційного використання іноземними дипломатичними й прирівняними до них представництвами;
  - в) товарів проданих іноземцям;
  - г) імпортованих товарів (робіт, послуг);
  - г) робіт, пов'язаних із ліквідацією Чорнобильської катастрофи.
4. *Суми акцизного збору з ввезених на територію України товарів зараховують:*
- а) до Державного бюджету;
  - б) до місцевого бюджету за місцем кінцевої доставки;
  - в) до місцевого бюджету за місцем реалізації;
  - г) залежно від масштабів стратегічного значення.

Література [1; 5; 14–20; 22–24; 42; 47; 51–61]

Тема 12. Прямі податки і збори. Спрощена система оподаткування

1. Поняття податку на прибуток підприємств. Платники податку на прибуток підприємств.
2. Об'єкт оподаткування. Ставка оподаткування.
3. Обчислення і сплата податку на прибуток підприємств.
4. Податок з доходів фізичних осіб: поняття, платники податку.
5. Об'єкт оподаткування. Оподаткування доходу, отриманого платником податку внаслідок прийняття ним у спадщину (чи за договором дарування) майна.
6. Оподаткування операцій з продажу об'єктів нерухомого і рухомого майна.
7. Державне мито.

8. Мито: поняття, види.
9. Плата за землю. Пільги щодо плати за землю.
10. Податок з власників транспортних засобів.
11. Податок на промисел.
12. Спрощена система оподаткування:
  - торговий патент;
  - єдиний податок;
  - фіксований сільськогосподарський податок.

Тестові завдання для самоконтролю

1. *До прямих податків належать:*
  - а) податок на додану вартість;
  - б) акцизний збір;
  - в) податок на прибуток;
  - г) податок із доходів фізичних осіб;
  - г) податок з реклами;
  - д) податок на землю.
2. *Платниками податку на землю виступають:*
  - а) орендарі земельної ділянки;
  - б) власники землі;
  - в) землекористувачі;
  - г) інвестори-учасники угоди про розподіл продукції.
3. *Ставка податку із власників транспортних засобів може встановлюють за:*
  - а) загальну вартість транспортного засобу;
  - б) 100 см³ об'єму циліндрів двигуна;
  - в) 1 кВт для транспортних засобів з електродвигунами;
  - г) 100 см довжини;
  - г) вартість транспортного засобу від ціни виробника або офіційного дилера.
4. *Залежно від особливостей платників податку на промисел, застосовуються наступні методи придбання одноразового патенту:*
  - а) за місцем проживання платника;
  - б) за місцем реєстрації підприємця;
  - в) за місцем здійснення торгової діяльності;
  - г) за місцем реєстрації юридичної особи.

5. До збору за спеціальне використання природних ресурсів належать плата за:
- а) забруднення навколишнього середовища;
  - б) спеціальне використання лісових ресурсів;
  - в) спеціальне використання видних ресурсів;
  - г) спеціальне використання надр;
  - г) геологорозвідувальні роботи, виконані за рахунок Державного бюджету.

Література [1; 5; 14–20; 22–24; 42; 47; 51–61]

Змістовий модуль IV. Грошово-кредитні відносини

Тема 13. Банківське право. Банківська система України

1. Предмет, метод, принципи банківського права України.
2. Банківська діяльність.
3. Банківська система України.
4. Правовий статус НБУ.

Практичні завдання

1. Підготувати реферат на тему “Основні етапи розвитку банківського права України”.
2. Підготувати реферат на тему “Місце банківської системи у структурі кредитної системи”.
3. Підготувати доповідь на тему “Призначення, завдання та функції банків”.

Тестові завдання для самоконтролю

1. *Структура банківської системи України включає:*
  - а) Національний банк України;
  - б) інші банки, що створено і діють на території України;
  - в) громадські організації, що спостерігають за діяльністю банків;
  - г) Міністерство фінансів України.
2. *Національний банк України за своїм статусом підзвітний:*
  - а) Президенту України;
  - б) Верховній Раді України;
  - в) Кабінету Міністрів України;
  - г) Верховному Суду України.

3. *Статутний капітал Національного банку України становить:*
  - а) 1 000 000 000 грн;
  - б) 100 000 000 грн;
  - в) 10 000 000 грн;
  - г) 1 000 000 грн.
4. *До складу Ради Національного банку України входять 7 членів, призначених:*
  - а) постановою Верховної Ради України;
  - б) Президентом України;
  - в) Кабінетом Міністрів України;
  - г) Верховним Судом України.

Література [1; 2; 32–38; 40; 47; 51–61]

Тема 14. Грошовий обіг та розрахунки

1. Грошовий обіг в Україні.
2. Правове регулювання банківського рахунку.
3. Правове регулювання готівкового обігу.
4. Правове регулювання безготівкових розрахунків:
  - платіжне доручення;
  - платіжна вимога-доручення;
  - платіжна вимога;
  - розрахунковий чек;
  - акредитив;
  - вексель.
5. Правове регулювання кредитних відносин.

Практичні завдання

1. Підготувати реферат на тему “Вплив державного кредиту на стан грошового обігу в державі”.
2. Підготувати реферат на тему “Значення державного кредиту у фінансовому забезпеченні загальнодержавних та регіональних програм”.
3. Підготувати доповідь на тему “Актуальні питання правового регулювання державного кредиту, його основних форм у сучасних умовах”.

Тестові завдання для самоконтролю

1. *Законодавством України встановлено, що гроші в Україні існують у формах:*
  - а) готівковій;
  - б) безготівковій;
  - в) цінних паперах;
  - г) банківських металах.
2. *Ліміт касової готівки встановлює:*
  - а) законодавство України;
  - б) місцеві органи влади;
  - в) обслуговуючий банк;
  - г) Національний банк України;
  - г) Міністерство фінансів України.
3. *Письмова згода платника на оплату векселя, яка забезпечує гарантії векселя називається:*
  - а) акредитив;
  - б) акцепт;
  - в) аваль;
  - г) індосамент.
4. *Якщо до банку надходить кілька розрахункових документів, то встановлюється наступна черговість їх виконання:*
  - а) платіжні вимоги на підставі інших документів платіжні вимоги оформлені на підставі рішень судів розрахункові документи щодо внесення платежів до бюджетів;
  - б) розрахункові документи щодо внесення платежів до бюджетів платіжні вимоги оформлені на підставі рішень судів платіжні вимоги на підставі інших документів;
  - в) платіжні вимоги оформлені на підставі рішень судів розрахункові документи щодо внесення платежів до бюджетів платіжні вимоги на підставі інших документів.

Література [1; 2; 32–38; 40; 47; 51–61]

Тема 15. Валютне регулювання та валютний контроль

1. Поняття та зміст валютного регулювання.
2. Здійснення валютних операцій.
3. Валютний контроль.

Практичні завдання

1. Підготувати реферат на тему “Ліцензування валютних операцій”.
2. Підготувати реферат на тему “Валютний ринок”.
3. Підготувати доповідь на тему “Порядок переміщення іноземної валюти через митний кордон України”.

Тестові завдання для самоконтролю

1. *До валютних цінностей належить:*
  - а) валюта України;
  - б) платіжні документи та інші цінні папери, виражені у валюті України;
  - в) боргові зобов'язання інших держав перед Україною;
  - г) іноземна валюта;
  - ґ) рідкоземельні метали.
2. *Строки розгляду НБУ документів на отримання індивідуальних ліцензій становлять:*
  - а) 14 днів;
  - б) 28 днів (якщо потрібні додаткові документи);
  - в) не більше 60 днів.
3. *За умови усного декларування митному органу дозволяється вивезення іноземної валюти, чеків, банківських металів у сумі, що не перевищує:*
  - а) 1000 дол. США;
  - б) 3000 дол. США;
  - в) 5000 дол. США.
4. *Органами валютного контролю є:*
  - а) Національний банк України;
  - б) Рахункова палата України;
  - в) Державна податкова інспекція України;
  - г) Міжнародний валютний фонд;
  - ґ) Міністерство зв'язку України;
  - д) Державний митний комітет України;
  - е) українські та міжнародні громадські організації.

Література [1; 2; 32–38; 40; 47; 51–61]

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Поняття та завдання фінансового контролю.
2. Загальна характеристика операцій банків щодо залучення коштів.
3. Поняття та особливості перевірки та ревізії як головних методів фінансового контролю.
4. Види комерційних банків за діючим законодавством.
5. Види рахунків та правила їх відкриття у банківських установах.
6. Види та правове значення кошторисів.
7. Державний бюджет як центральна ланка фінансової системи України, його роль у виконанні державних функцій.
8. Децентралізовані і централізовані державні видатки.
9. Завдання та функції Державного казначейства України.
10. Завдання та функції Державної податкової адміністрації України.
11. Завдання та функції податкової поліції.
12. Загальна характеристика банківської системи України.
13. Загальна характеристика бюджетного законодавства України.
14. Загальна характеристика валютного законодавства України.
15. Загальна характеристика завдань Національного банку України.
16. Загальна характеристика мита, що стягується митними органами.
17. Загальна характеристика операцій банків щодо розміщення коштів.
18. Загальна характеристика розрахунково-касових операцій банків.
19. Засоби юридичної відповідальності за порушення фінансово-правових норм.
20. Зміст та особливості аудиторської діяльності.
21. Класифікація видів фінансового контролю.
22. Класифікація та повноваження розпорядників бюджетних коштів.
23. Конституційні засади правового статусу Національного банку України.
24. Мета, зміст, принципи та методи фінансової діяльності держави.
25. Місце фінансового права в правовій системі України.
26. Основні види банківських операцій.
27. Основні елементи податкового закону.
28. Особливості правового статусу комерційних банків в Україні
29. Особливості фінансово-правових норм та фінансових правовідносин.

30. Повноваження Аудиторської палати України.
31. Повноваження Національного банку України в сфері валютного регулювання.
32. Повноваження працівників Державної контрольно-ревізійної служби України.
33. Податкова система України, загальнодержавні та місцеві податки.
34. Податок з власників автотранспортних засобів.
35. Податок на доходи фізичних осіб.
36. Податок на прибуток підприємств в Україні.
37. Поняття бюджетного процесу та його стадій.
38. Поняття бюджетної системи та бюджетного устрою України.
39. Поняття державного кредиту.
40. Поняття і види валютних операцій
41. Поняття і види валютних цінностей.
42. Поняття і види доходів Державного бюджету України.
43. Поняття і методи бюджетного регулювання.
44. Поняття і структура фінансової системи України.
45. Поняття та види державних видатків.
46. Поняття та ознаки податків.
47. Поняття та принципи кошторисно-бюджетного фінансування.
48. Поняття фінансів, ознаки і функції державних фінансів.
49. Поняття, предмет і метод фінансового права.
50. Порядок ведення касових операцій в Україні.
51. Порядок складання та затвердження індивідуальних кошторисів.
52. Правовий статус Державної контрольно-ревізійної служби України.
53. Правовий статус Державної податкової служби України.
54. Правовий статус Міністерства фінансів України.
55. Правовий статус Рахункової палати України.
56. Правові основи аудиторського контролю в Україні.
57. Правові основи розмежування доходів і витрат між ланками бюджетної системи.
58. Правові форми безготівкових розрахунків.
59. Правові форми фінансової діяльності держави.
60. Принципи безготівкових розрахунків.
61. Принципи бюджетного устрою України.
62. Принципи ведення касових операцій в Україні.
63. Прямі та непрямі податки.

64. Система державних органів, які здійснюють керівництво фінансовою діяльністю в Україні.
65. Система оподаткування фізичних осіб в Україні.
66. Система оподаткування юридичних осіб в Україні.
67. Система фінансових і кредитних органів України.
68. Система фінансового права.
69. Структура бюджетної класифікації України.
70. Структура та зміст індивідуальних кошторисів.
71. Функції Рахункової палати України.
72. Характеристика акредитивної форми розрахунків.
73. Характеристика акцизного збору.
74. Характеристика безготівкових розрахунків чеками.
75. Характеристика бюджетних правовідносин.
76. Характеристика бюджету як економічної і правової категорії.
77. Характеристика конституційних норм, які регулюють фінансову діяльність.
78. Характеристика методів фінансового контролю.
79. Характеристика місцевих податків і зборів.
80. Характеристика непрямих податків за діючим законодавством.
81. Характеристика об'єктів валютних правовідносин.
82. Характеристика податку на додану вартість.
83. Характеристика прямих податків за діючим законодавством.
84. Характеристика стадії виконання бюджету.
85. Характеристика стадії заключення бюджету.
86. Характеристика стадії розгляду та затвердження проекту бюджету.
87. Характеристика стадії розробки проекту бюджету.
88. Характеристика суб'єктів валютних правовідносин.
89. Характеристика та види неподаткових доходів.
90. Централізовані та децентралізовані державні доходи.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. *Конституція* України (У ред. від 28.06.96). — Харків: Консум, 1996.
2. *Бюджетний* кодекс.
3. *Закон* України “Про банки і банківську діяльність” // ВВР України. — 1991. — № 38.
4. *Закон* України “Про аудиторську діяльність” // ВВР України. — 1993. — № 23.

5. Закон України “Про Державну контрольно-ревізійну службу в Україні” // ВВР України. — 1994. — № 11.
6. Закон України “Про Державну податкову службу в Україні” // ВВР України. — 1994. — № 15.
7. Закон України “Про державний бюджет України на 2007 рік”.
8. Закон України “Про бюджетну систему України на 2007 рік”.
9. Закон України “Про державний внутрішній борг” // Банківське право: Навч. посіб. / Упоряд. М. П. Кучерявенко. — Харків: Торсінг, 1999.
10. Закон України “Про державне регулювання ринку цінних паперів” // Голос України. — 1996. — 26 листоп. — № 221.
11. Закон України “Про економічну самостійність України” // ВВР України. — 1991. — № 38.
12. Закон України “Про підприємництво” // ВВР України. — 1991. — № 46.
13. Закон України “Про власність” // ВВР України. — 1991. — № 20.
14. Закон України “Про цінні папери і фондову біржу” // ВВР України. — 1991. — № 38.
15. Закон України “Про систему оподаткування” // ВВР України, — 1994. — № 6.
16. Закон України “Про місцеві Ради народних депутатів України” // ВВР України. — 1992. — № 28.
17. Закон України “Про внесення змін до Закону України “Про систему оподаткування” // Діло. — 1997. — № 22(544).
18. Закон України “Про податок на додану вартість” // Галицькі контракти. — 1997. — № 21.
19. Закон України “Про оподаткування прибутку підприємств” // Галицькі контракти. — 1997. — № 26.
20. Закон України “Про податок власників транспортних засобів та інших самохідних машин та механізмів” // ВВР України. — 1992. — № 11.
21. Закон України “Про джерела фінансування шляхового господарства України” // ВВР України. — 1992. — № 47.
22. Закон України “Про акцизний збір” // ВВР України. — 1993. — № 10.
23. Закон України “Про державний реєстр фізичних осіб — платників податків” // ВВР України. — 1993. — № 2.
24. Закон України “Про Єдиний митний тариф України” // Таможенне право України: Сб. нормат. док. — Харків: Прапор, 1995.

25. *Закон України “Про режим іноземного інвестування”* // Уряд. кур’єр. — 1996. — 25 квіт. (№ 77–78).
26. *Про Рахункову палату Верховної Ради України* // ВВР України. — 1996. — 29 жовт. (№ 204).
27. *Закон України “Про страхування”* // ВВР України. — 1996. — № 18.
28. *Закон України “Про місцеве самоврядування”* // ВВР України. — 1997. — 14 черв. (№ 107–108).
29. *Закон України “Про індексацію грошових доходів населення”* // ВВР України. — 1991. — № 42.
30. *Закон України “Про операції з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах”* // Укр. митниця-2: Зб. нормат. док. — К.: Лібра, 1997.
31. *Закон України “Про зовнішньоекономічну діяльність”* // Укр. митниця-2: Зб. нормат. док. — К.: Лібра, 1997.
32. *Про кредитування*: Положення НБУ від 28.09.95 № 246 // Закон і бізнес. — 1995. — № 46.
33. *Порядок* ведення касових операцій у національній валюті в Україні: Постанова Національного банку України від 2.02.95 // Закон і бізнес. — 1998. — № 2.
34. *Про безотівкові розрахунки в господарчому обороті України*: Інструкція Національного банку України від 02.08.96 // Галицькі контракти. — 1996. — № 41.
35. *Статут* Національного банку України: Затв. Постановою Президії ВРУ від 07.10.91 № 1605-ХІІ // Банківське право: Зб. нормат. док. / Упоряд. М. П. Кучерявенко. — Харків: Торсінг, 1999.
36. *Про порядок* створення і реєстрації комерційних банків: Положення НБУ від 21.07.98 № 281 // Банківське право: Зб. нормат. док. / Упоряд. М. П. Кучерявенко. — Харків: Торсінг, 1999.
37. *Про відкриття* банками рахунків у національній та іноземній валюті: Інструкція № 3 НБУ // Банківське право: Зб. нормат. док. / Упоряд. М. П. Кучерявенко. — Харків: Торсінг, 1999.
38. *Про організацію* роботи з готівкового обігу установами банків України: Інструкція НБУ № 4 від 20.06.95 // Банківське право: Зб. нормат. док. / Упоряд. М. П. Кучерявенко. — Харків: Торсінг, 1999.
39. *Банковско-фінансово-правовий* словарь-справочник / Авт.-сост. Л. К. Воронова. — К.: А.С.К., 1998.
40. *Бугулов В. М., Бугулова Т. В.* Національний банк та його операції: Конспект лекцій. — К.: МАУП, 1997.

41. *Василик О. Д.* Державні фінанси України: Навч. посіб. — К.: Вища шк., 1997.
42. *Гега П. Т.* Правовий режим оподаткування в Україні. — К.: Юрінком, 1997.
43. *Гикиш Л. В.* Финансы: Учеб. пособие. — 2-е изд., стереотип. — К.: МАУП, 1998.
44. *Загородиш А. Г., Вознюк Г. Л., Смовженко Т. С.* Фінансовий словник. — Львів, 1996.
45. *Калина А. В., Кошечев А. А.* Работа современного коммерческого банка: Учеб.-метод. пособие. — К.: МАУП, 1997.
46. *Кучерявенко Н. П.* Налоговое право: Учебник. — Харьков: Консум, 1997.
47. *Музыка О. А.* Фінансове право. — К., 2004.
48. *Опришко В. Ф.* Міжнародне економічне право: Підручник. — К.: Либідь, 1995.
49. *Орлюк О. П.* Банківська система України: правові засади організації. — К.: Юрінком Інтер, 2003.
50. *Словник* термінів ринкової економіки. — К.: Глобус, 1996.
51. *Фінанси України при переході до ринку: теорія і практика // Зб. наук. праць.* — Луцьк, 1996.
52. *Фінансове право: Курс лекцій / В. А. Предборський, Л. А. Жук, А. Г. Зюнькін та ін.* — К.: Правові джерела, 1998.
53. *Фінансове право: Навч. посіб. для студ. юрид. вузів та ф-тів.* — К., 1995.
54. *Фінансове право: Підручник / Е. О. Алісов, Л. К. Воронова, С. Т. Кадьякаленко та ін.* — Харків: Консум, 1998.
55. *Финансовое право: Учебник / Под ред. проф. О. Н. Горбуновой.* — М.: Юрист, 1996.
56. *Финансовое право: Учебник / Отв. ред. Н. И. Химичева.* — М.: БЕК, 1996.
57. *Финансовое право России: Учебник.* — М., 1995.
58. *Финансы. Денежное обращение. Кредит: Учеб. для вузов.* — М.: Финансы; ЮНИТИ, 1997.
59. *Фінансові санкції за законодавством України / Відп. ред. В. С. Ковальський.* — К.: Юрінком Інтер, 2001.
60. *Фінансове право: Навч.-метод. посіб.* — Ірпінь: Академія ДПС України, 2003.
61. *Фінансове право України: Підручник / Г. В. Бех, О. О. Дмитрик, І. С. Криницький / За ред. М. П. Кучерявської.* — К.: Юрінком Інтер, 2004.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни “Фінансове право”	5
Теми самостійної роботи студентів.....	6
Питання для самоконтролю	26
Список літератури	28

Відповідальний за випуск *А. Д. Везеренко*
Редактор *С. М. Толкачева*
Комп'ютерне верстання *Н. І. Нечипоренко*

МАУП

Зам. № ВКЦ-3464

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП